

SEPA – budúcnosť v oblasti bezhotovostných platieb

Ing. Miroslava Kotasová
Národná banka Slovenska

Jednotná oblasť platieb v eurách (Single Euro Payments Area – SEPA) je iniciatíva v oblasti platobnej integrácie, ktorá umožní spotrebiteľom, podnikom a organizáciám verejnej správy vykonávať bezhotovostné platby v eurách v celom SEPA priestore z jedného účtu umiestneného kdekoľvek v tejto oblasti pomocou jednotného súboru platobných nástrojov rovnako ľahko, efektívne a bezpečne ako v súčasnosti pri platbách v domácom kontexte. Základnými SEPA platobnými schémami sú SEPA úhrada, SEPA inkaso a spoločný rámec pre platobné karty. SEPA platobné schémy vytvorila Európska platobná rada (European Payment Council), ktorá je rozhodovacím a koordinačným subjektom európskej bankovej komunity vo vzťahu k platobným službám.

Legislatívnym rámcom projektu SEPA je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 260/2012, ktorým sa ustanovujú technické a obchodné požiadavky na úhrady a inkasá v eurách a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 924/2009 (ďalej len „SEPA nariadenie“). SEPA nariadenie, ktoré vstúpilo do platnosti 31. marca 2012, má zásadný vplyv tak na poskytovateľov, ako aj na používateľov platobných služieb v rámci krajín Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) pozostávajúceho z 27 krajín Európskej únie, Islandu, Lichtenštajnska a Nórska. Monako a Švajčiarsko sú tiež súčasťou SEPA, budú rešpektovať pravidlá SEPA platobných schém, avšak SEPA nariadenie nie je pre ne záväzné. Legislatívnu oporu projektu SEPA zároveň vytvára smernica o platobných službách (Payment Services Directive), ktorá bola transponovaná do zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Medzi kľúčové princípy SEPA nariadenia patrí splnenie nasledujúcich požiadaviek:

- najneskôr od 1. februára 2014 zavedenie SEPA platobných schém pre úhrady a inkasá, ktoré nahradia súčasné domáce platobné nástroje,
- používanie medzinárodného čísla účtu IBAN namiesto domáceho formátu (BBAN) ako hlavného identifikátora účtu pre SEPA úhrady a SEPA inkasá,
- využívanie formátu správ založeného na norme ISO 20022 XML v medzibankovom priestore a pre používateľov platobných služieb v komunikácii s poskytovateľom platobných služieb, ktorí nie sú spotrebiteľmi alebo mikropodnikmi a ktorí prijímajú alebo zasielajú platobné transakcie v súboroch,
- postupné odstránenie požiadavky pre používateľa platobných služieb – platiteľa alebo príjemcu – poskytnúť BIC pri iniciácii platobnej transakcie,
- dosiahnuteľnosť poskytovateľa platobných služieb pre SEPA úhrady a SEPA inkasá,
- technickú interoperabilitu medzi platobnými systémami použitím noriem vyvinutých subjek-

tami tvorby medzinárodných alebo európskych noriem,

- dodatočné ochranné opatrenia pre spotrebiteľov v súvislosti so SEPA inkasom,
- rozšírenie rovnosti poplatkov uvedených v nariadení (ES) 924/2009 pre úhrady a inkasá na platobné transakcie v sume nad 50 000 eur,
- zmena v spôsobe získavania dát potrebných na účely vykazovania štatistiky platobnej bilancie (v súčasnosti sa získavajú z platobných transakcií, v budúcnosti prechod na priame vykazovanie) najneskôr od 1. februára 2016.

SEPA nariadenie sa nevzťahuje na:

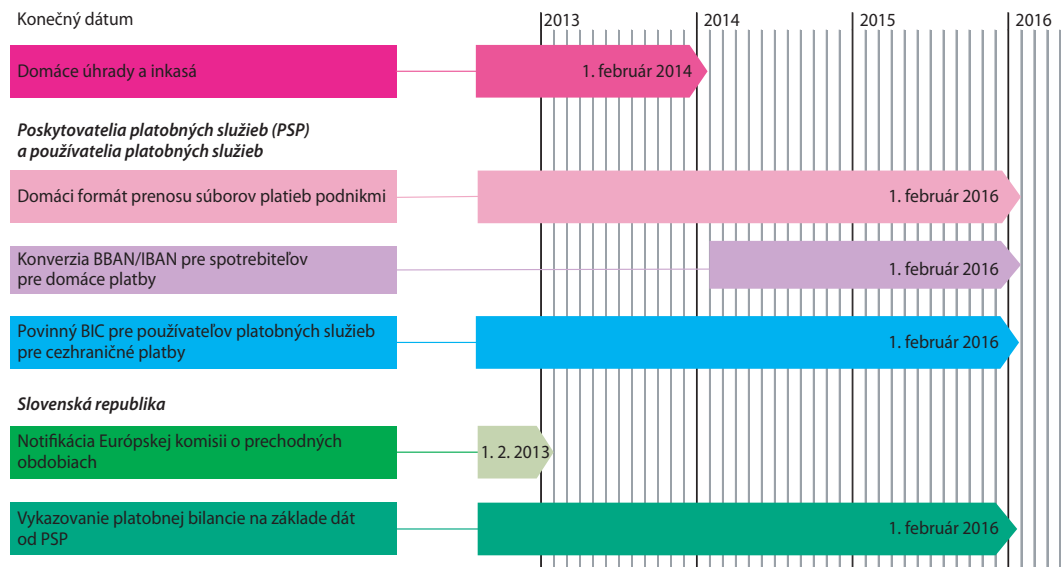
- platby, ak platobný účet platiteľa alebo príjemcu vedie poskytovateľ platobných služieb mimo EHP alebo obidva platobné účty sa nachádzajú mimo EHP,
- platobné transakcie vykonávané medzi poskytovateľmi a v rámci poskytovateľov platobných služieb (vrátane ich pobočiek) na vlastný účet,
- platobné transakcie spracovávané a vyrovnávané prostredníctvom platobných systémov platieb vysokej hodnoty v mene euro (TARGET2),
- poukazovanie peňazí (*money remittance*),
- transakcie elektronických peňazí a platby prostredníctvom kariet, telekomunikácií, mobilných telefónov alebo digitálnych zariadení, pokiaľ nevedú k úhrade alebo inkasu cez platobný účet.

SEPA PLATOBNÉ NÁSTROJE

Najrozšírenejším SEPA platobným nástrojom je SEPA úhrada, ktorá predstavuje platbu v eurách v rámci SEPA priestoru s pripísaním na účet príjemcu najneskôr nasledujúci pracovný deň po prijatí platobného príkazu. Ako identifikátor účtu musí byť použitý IBAN a v prípade cezhraničnej platby do 1. februára 2016 aj BIC. Používateľ platobných služieb zároveň musí poskytnúť údaje v rozsahu uvedenom v článku 5 a v prílohe SEPA nariadenia. Platbu môže sprevádzať text v rozsahu až 140 znakov a k dispozícii je komplexný súbor pravidiel pre odmietnutie a vrátenie platby.

Prehľad konečných termínov stanovených SEPA nariadením

Zdroj: Upravené autorkou na základe príručky „A guide to the SEPA migration end-date regulation“. EBA.

SEPA inkaso je inkaso v eurách v rámci SEPA priestoru so štandardizovanými podmienkami na vykonávanie inkasa (opakovaného aj jednorazového). V súvislosti so SEPA inkasom platobný príkaz predkladá príjemca inkasnej platby svojmu poskytovateľovi platobných služieb na základe predchádzajúceho súhlasu, ktorý bol daný platiteľom. Príkaz na inkaso má banka príjemcu zaslať najneskôr 5 pracovných dní pred dátumom splatnosti v prípade prvého alebo jednorazového inkasa a najneskôr dva pracovné dni v prípade nasledujúcich opakovaných inkás. Ako identifikátory sa používa IBAN a v prípade cezhraničnej platby do 1. februára 2016 aj BIC. Používateľ platobných služieb zároveň musí poskytnúť údaje v rozsahu uvedenom v článku 5 a v prílohe SEPA nariadenia. Povinnou náležitosťou SEPA inkasných správ bude tiež identifikátor príjemcu CID, t. j. číslo, pridelené príjemcovi inkasa – právnickej alebo fyzickej osobe. Toto jedinečné číslo sa prideli príjemcovi inkasa na základe jeho žiadosti predloženej poskytovateľovi platobných služieb príjemcu. Zároveň je dôležité, že podľa článku 7 SEPA nariadenia zostávajú v platnosti existujúce mandáty, predstavujúce súhlasy na inkaso platné do 1. februára 2014. Podrobný súpis pravidiel pre SEPA úhrady a SEPA inkasá obsahujú dokumenty SEPA Credit Transfer Rulebook a SEPA Direct Debit Rulebook, ktoré sú k dispozícii na stránke Európskej platobnej rady (<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/>).

V prípade platobných kariet sa zmeny týkajú rovnako debetných, ako aj kreditných kariet. Držitelia platobných kariet môžu platiť alebo vyberať hotovosť tou istou platobnou kartou v Slovenskej republike a vo všetkých krajinách SEPA. Platobné karty sú štandardizované, všeobecne akceptovateľné so zvýšenými bezpečnostnými prvkami súvisiacimi s implementáciou EMV čipovej technológie a autentifikáciou PIN kódom.

Členské štáty Európskej únie majú podľa článku 16 SEPA nariadenia možnosť predĺžiť termín splnenia určitých ustanovení o dva roky. V súlade s ustanoveniami SEPA nariadenia a s ohľadom na prijaté prechodné obdobia používateľom platobných služieb v Slovenskej republike vyplývajú nasledujúce povinnosti:

Používateľ platobných služieb, ktorý je spotrebiteľom, je povinný:

- najneskôr od 1. februára 2016 uvádzať v komunikácii so svojím poskytovateľom platobných služieb číslo účtu vo formáte IBAN, a to v prípade domácich aj cezhraničných platobných transakcií. Od 1. februára 2014 do 1. februára 2016 budú poskytovatelia platobných služieb ponúkať BBAN-IBAN konverznú službu pre domáce platobné transakcie bezplatne;
- uvádzať swiftový kód BIC pri cezhraničných platobných transakciách do 1. februára 2016. Od tohto termínu nebude poskytovateľ platobných služieb vyžadovať BIC v rámci SEPA priestoru.

Harmonogram na obrázku hore poskytuje prehľad konečných termínov stanovených SEPA nariadením pre používanie domácich platobných nástrojov a štandardov v Slovenskej republike.

SEPA prináša spotrebiteľom množstvo výhod, keďže stále rastúci počet ľudí v Európe žije alebo pracuje mimo svojej domovskej krajiny alebo uskutočňuje pravidelné platby do zahraničia. V prípade inkasa ani nebolo možné použiť tento nástroj cezhranične. Spotrebiteľia budú môcť vykonávať všetky SEPA platby z jedného bankového účtu, pričom tieto platby kdekoľvek v oblasti SEPA budú rovnako jednoduché ako domáce platby. Ako príklad možno uviesť platenie nájomného pre deti študujúce v zahraničí alebo platenie za služby poskytované európskymi spoločnosťami (napr. telekomunikačné služby alebo poistenie). Garantované sú lehoty vykonávania platieb a vrátenie neúspešných platieb. Je predpoklad, že v sú-

vislosti so všeobecnou akceptáciou platobných kariet sa zníži potreba vykonávať platby v hotovosti, napríklad pri cestovaní. Nové štandardy súčasne pomáhajú zvyšovať zákaznícku bezpečnosť a ochranu.

Používateľ platobných služieb, ktorý nie je spotrebiteľom (malé a stredné podniky, korporácie, organizácie verejnej správy), je povinný:

- najneskôr od 1. februára 2014 uvádzať v komunikácii so svojím poskytovateľom platobných služieb číslo účtu vo formáte IBAN, a to v prípade domácich aj cezhraničných platobných transakcií,
- uvádzať swiftový kód BIC pri cezhraničných platobných transakciách do 1. februára 2016. Od tohto termínu nebude poskytovateľ platobných služieb vyžadovať BIC v rámci SEPA priestoru,
- prijíť opatrenia na používanie štandardov správ ISO 20022 XML v súboroch platobných transakcií v komunikácii s poskytovateľom platobných služieb najneskôr od 1. februára 2016. Do uvedeného termínu môžu byť zo strany poskytovateľa platobných služieb realizované pre túto povinnosť služby konverzie.

Mikropodniky odosielajúce alebo prijímajúce súbory platieb nie sú povinné používať formáty správ na základe normy ISO 20022 XML.

Zavádzanie inovatívnych a konkurencieschopných SEPA platobných služieb predstavuje nárast efektivity pre podniky a orgány verejnej správy. Spoločné štandardy, rýchlejšie zúčtovanie a zjednodušené spracovanie vedie k zlepšeniu cash flow, zníženiu nákladov a uľahčuje prístup na nové trhy. Zavedenie SEPA štandardov zároveň prináša ďalšie výhody, z ktorých možno spomenúť nasledujúce:

- SEPA umožní organizáciám znížiť počet bankových účtov, a teoreticky vykonávať konsolidáciu platieb a riadenie likvidity na jednom mieste,
- platobné transakcie sa zjednodušia, pretože všetky prichádzajúce a odchádzajúce platby budú v rovnakom formáte,
- zvýšenie počtu elektronických transakcií zjednoduší procesy back office a zníži náklady a riziká manipulácie s hotovosťou.

Pre zabezpečenie harmonizácie so SEPA nariadením Európska platobná rada odporúča organizáciám analyzovať vplyv SEPA na ich prevádzkové modely, pričom skúsenosti v tejto oblasti preukazujú, že prechod na SEPA technické normy je prospešný, ale vyžaduje starostlivé plánovanie. V príprave konverzie na IBAN sa odporúča preskúmať fakturácie a účtovné postupy, prispôsobiť všetky systémy, ktoré pracujú na základe čísiel účtov, stanoviť štandardné postupy pre cezhraničné platby, pridať chýbajúce IBAN a BIC kódy a zabez-

pečiť ľahko prístupné informácie o IBAN a BIC pre obchodných partnerov a zákazníkov.

Poskytovatelia platobných služieb, predovšetkým finančné inštitúcie, budú musieť vykonať potrebné prípravy pre zabezpečenie kompatibility ich vnútorných procesov a procesov zahŕňajúcich ich zákazníkov so SEPA nariadením. Poskytovatelia platobných služieb by mali informovať svojich zákazníkov o nahradení BBAN medzinárodným formátom čísla účtu IBAN jasným a komplexným spôsobom.

Z hľadiska technických požiadaviek budú poskytovatelia platobných služieb povinní splniť predovšetkým nasledujúce pravidlá:

- v medzibankovom priestore bude poskytovateľ platobných služieb musieť zasielať a prijímať domáce aj cezhraničné SEPA úhrady a SEPA inkasá vo formátoch správ so štandardom ISO 20022 XML. V komunikácii s používateľmi platobných služieb môžu poskytovatelia platobných služieb do 1. februára 2016 realizovať služby konverzie, pričom je dôležité uviesť, že poskytovatelia platobných služieb musia byť pripravení na odosielanie a prijímanie ISO 20022 XML správ od 1. februára 2014. Dôvodom je, že poskytovateľ platobných služieb je povinný odosielať a prijímať platby v nových formátoch správ od tohto dátumu, ak si to používateľ platobných služieb výslovne vyžiada;
- poskytovatelia platobných služieb budú musieť zabezpečiť, aby platobné transakcie boli plne automatizované bez potreby manuálnej intervencie, pokiaľ sú požadované údaje k dispozícii v elektronickej forme. Rovnaké pravidlo platí aj pre spracovanie výnimiek, kedykoľvek je to možné;
- SEPA nariadenie vymedzuje povinné dátové prvky, ktoré majú byť odoslané pozdĺž celého reťazca platby. Všetky povinné dátové prvky vrátane až 140 možných znakov v informácii k platbe budú musieť byť odovzdané v plnom rozsahu a bez zmeny;
- nastavovanie minimálnej sumy platobnej transakcie nie je povolené, maximálna suma platobnej transakcie v rámci SEPA schém je limitovaná hranicou 999 999 999,99 eur.

Harmonizácia v rámci SEPA prináša výhody poskytovateľom platobných služieb zo strednodobého až dlhodobého hľadiska. Poskytovatelia platobných služieb budú mať možnosť rozvíjať inovatívne produkty, vstúpiť na nové trhy a získať nových zákazníkov, rovnako zvýšiť efektívnosť back office procesov. Jednotný súbor pravidiel, otvorený prístup na európsky trh, dosiahnuteľnosť, transparentnosť a interoperabilita budú prínosmi pre zvýšenie efektivity a konkurencieschopnosti trhu.